

a före Napoleon

att även spridning och användning av idéer, språkbruk och föreställningar avspeglar maktförhållandena inom samhället.

Och här kommer Jonas Nordin in med sin avhandling *Ett fattigt men fritt folk*. Han undersöker vad Sverige ansågs bestå av, hur olika delar av riket hörde samman samt hur man uppfattade olika folkslag inom riket och deras relationer till varandra. Det som undersöks är föreställningarna inom den svenska politiska eliten under de drygt hundra åren innan de nationella föreställningar borde ha funnits, enligt den moderna litteraturen.

Nordin kan visa upp otaliga exempel som framstår som "moderna". Framför allt från 1700-talet, efter enväldets fall, men även tidigare. Utöver svulstigt fosterländska citat från stormaktstidens åkallande av de gotiska förfäder som underkuvade Rom finns här även mer intressanta uttalanden, vilka inte lika lätt låter sig avfärdas som bara uppkomlingens anspråk på stormaktsstatus. Här finns idéer om samhörighet mellan svenskar av olika stånd, om vilka egenskaper som skiljer svenskar från andra nationer, om att språkskillnader inte får upphävas, eftersom de är skapade av gud för att skilja olika folkslag från varandra och om att svenskar ska vara lojala mot Sverige som rike – inte mot kungen som person. Vi kan ta två exempel från slutet av 1750-talet. Först Umeås landshövding Johan Funcks vision av hur svenskarna borde uppträda mot varandra:

"Sådane Landsmän anse hwarannann med iulliffig wänskap och förekommande hövlighet så, at de räknas sina Landsmän, såsom föräldrar, maka, syskon och barn, för hwilka the ingen ting hafwa ospart, och af hwilka the allt, när omtränging, wänta med sådan pålitelighet, som hade the thet selfwa."

I en bok om barnuppföstran skrev kyrkoherden Anund Hammar vid samma tid:

"Swenska barn kallar jag alla dem, som i Sverige, af Swenska undersåtare aflas och födas. Jag anser dem intet antingen som Herre- eller Torpare-Barn, jag anser dem såsom Landsens Barn, hwilka i all sin tid böra bewisa Sweriges Öfwerhet tro och huldhed, och Sweriges Land all kierlek, samt alla redeliga Swenska broderlig wälwija."

Betydelsen av sådana uttalanden skärps av två viktiga iakttagelser. Det rörde sig inte bara om några udda individers önskedrömmar. I stället ligger föreställningarna om Sverige och dess människor ofta som förut-sättningar för diskussioner om någonting annat: de tycktes faktiskt höra till en allmänt delad världsbild.

Dessutom har Nordin inte hittat några exempel på att man skulle ha talat för en samhörighet inom några alternativa grupperingar tvärs över nationsgränserna. Såväl kristna som adliga sågs i första hand som svenska sådana – inget talade för att lojaliteten mot kristenheten eller gentemot ständsbröder skulle gå före de nationella lojaliteterna.

Argument måste skärpas

Nordins avhandling kommer säkert att provocera till ny forskning.

För det första kommer den att tvinga anhängarna till nationalismen som ett modernt fenomen att skärpa sina argument och beläggen för dem.

För det andra har han bara undersökt begränsade uppsättningar av källmaterial; andra undersökningar kommer säkert att åtminstone nyansera hans bild.

För det tredje ligger hans resultat i linje med färsk liknande forskning från resten av Europa. Det har börjat dyka upp historiker från alla möjliga länder som upptäckt att just deras land minsann kan visa upp en "nationalism" tidigare än alla andra. Det är uppenbart hög tid att skriva om 1800-talsnationalismens och de nationella identiteternas förhistoria. Frågan är sedan hur det kommer att påverka förståelsen av nationalismen av i dag.

TOIM SILVENNOINEN

KRÖNIKA

Vi blir styggare igen

"I oförklarliga vågor följer upproriska perioder de lugna under vår vandring genom historien"

Män röker mer igen visar en undersökning. Fler unga har provat knark. Gatustriderna har gjort sin återkomst.

Dags att kasta nostalgiska blickar tillbaka till den pastellklädda "Non smoking generation" på 1980-talet. Då var det lugnt i hemmen. Tonåringarna chockerade sina 68-föräldrar genom att hålla smokingmiddagar och hellre jogga än kröka.

Nu är det dags för rebeller igen. I oförklarliga vågor följer upproriska perioder de lugna under vår vandring genom historien.

Kanske är det i tider när de medelålders styrande ivrar som mest för sedlighet som ungdomen revolterar.

Efter den viktorianska epokens moraliska snörliv följde 1920-talets uppslupna tid av kokain, jazz, avklippta kjolar och här. Alla gamla värden kastades på sophögen.

1950-talet var en i socialhistorien unik epok i Västerlandets historia. Aldrig hade brottsligheten varit lägre och aldrig hade så många människor varit gifta och levt under ordnade familjeförhållanden. Det var också en tid av förkävande konformism och traditionella *family values* som många amerikanska politiker i dag långtär tillbaka till.

Och det var en tid av ungdomskravaller. I Stockholm blev nyårskravaller nästan en tradition. Tusentals unga drog ut på gatorna och välte bilat, krossade skyltfnster och kastade gatsten genom bussfnstren.

ÅTERIGEN LEVER VI I EN TID där en generation styresmän – eller snarare styres-tanter – av en sedan decennier sällsynt sedlig nit dominerar landet. Knappa polisresurser avsätts för att jaga torskark och hålla reda på att discoägare inte spelar för mycket techno, vilket kan förläta till intagandet av partydroger. Ungdomar som går ut och roar sig kan räkna med att sugas in i godtyckliga massarresteringar och föras bort för stickprovundersökning av sina kroppsvätskor.

Som på beställning växer en ny generation rebelliska ungdomar upp.

Kanske ett alltför enkelt försök till att finna samband. Men överhetens oro över folkets seder är inte ett konstant fenomen. Liberala epoker avlöser sådana av stark social kontroll. Under de repressiva epokerna får de sedliga förklaringsmodellerna stor genomslagskraft. Det är människornas synder, i dag skulle vi säga destruktiva livsstil, som är roten till det som går skevt i samhället.

Se det som en tankelek från min sida: kanske finns det också ett samband mellan stora ekonomiska och sociala problem och ett slags flykt in i moraliserande förklaringsmodeller.

NÄR DEN EKONOMISKA KRISEN var som djupast i Sverige under första hälften av 1990-talet fick sig moralismen också ett kraftigt uppsving. Den historiker som går tillbaka till samhällsdebatten under de åren kommer till sin förvåning att finna att de stora samhällsproblemen orsakades av våldtäktsmän, kvinnomisshandlare, fula gubbar, torskark, arrangörer av ravepartyn och politiker som drack konjak och åt Toblerone på skattebetalarnas pengar. Åtminstone i löpsedlarnas värld.

När landets ekonomi syntes mest i behov av angelägna reformer spottade politikerna i nävarna och levererade en skur av åtgärder mot lösa seder. I medierna fördes korståg mot politikernas representationsnotor och fula gubbar av alla de slag.

Nu får politikerna skörda vad de sät. De som nu växer upp mellan hårt surrade sedliga skaklar tycks finna dessa som gjorda att hoppa över.

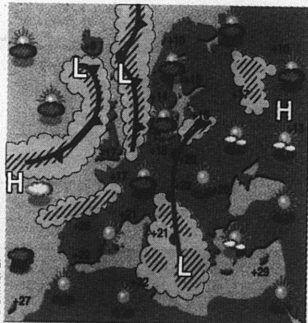

LARS FIMMERSTAD

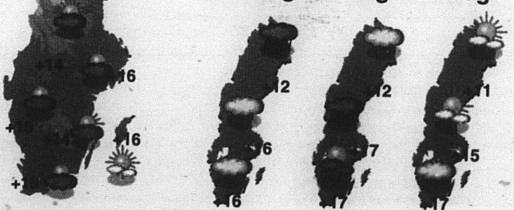
Sverige i dag

Dimmoln på många håll under början av dagen. Dessa lättar på de flesta håll och det blir växlande molnighet under dagen. Mest moln i norr.

Europa i dag

Torsdag Fredag Lördag

TV i kväll onsdag 4 oktober

SVT1

18.01 Abrakadabra (R)
18.30 Kannan
19.00 Voxpop
20.00 Mitt i naturen
20.30 Gröna rum
21.00–22.00 Aktuellt
21.30 A-ekonomi
21.40 Sportnytt
21.55 Aktuellt
22.00 Garva här!
22.25 Musikbyrå
23.25 Chile, ett ständigt närvarande minne (R)
0.25–0.40 Mellan bara ord – Bibeln i vårt kulturarv (R)

SVT2

18.00 Aktuellt
18.15 Go'kväll
19.10 Regionala nyheter
19.30 Rapport
20.00 Garbo – berättelsen bakom breven
21.00 James Bond-musiken (R)
21.50 Lotto och Viking Lotto
22.00 Regionala nyheter
22.10 Dokument utifrån
23.00 Nyheter från SVT24
23.10–0.10 Musik: De stora violinisterna

TV3

18.50 TV3 Direkt
19.00 Vita lögner
19.30 Baren

20.00 Dawsons creek

20.55 TV3 Direkt
21.00 Sex and the city
21.30 Seinfeld
22.00 Ruby Wax
22.35 Sex and the city
23.05 TV3 Direkt
23.15 TV3 Sport
23.25 Baren (R)
23.55 Våra värsta år
0.25 I nöd och lust
0.55 Benny Hill
1.30 Walker, Texas Ranger
2.25 Street Justice
3.20 TJ Hooker
4.15–4.45 I nöd och lust (R)

TV4

17.59–19.00 Nyhetstimmen
18.05 Nöjesnyheterna
18.10 Lokala nyheter
18.25 Värdet
18.30 Nyheterna
18.50 Ekonominyheterna
19.00 Jeopardy!
19.30 Nya tider

20.00 Skilda världar

21.00 Frivolt
21.30 Singel
22.00 Nyheterna
22.15 Lokala nyheter
22.25 Sporten
22.55 Vinnare: V64
23.25 Tre vänner och en pizza
23.50 Cracker (R)
0.45 Spejaren (R)
1.35 Arkiv X (R)
2.25–3.00 M.A.S.H. (R)

Kanal 5

18.00 Jesse (R)
18.30 Spin City (R)
19.00 Vänner (R)
19.30 Big Brother
20.00 Frasier
20.30 Spin City
21.00 Värdet
21.30 Jesse
22.00 Måndagsklubben
23.00 Big Brother (R)
23.30 Vänner (R)

0.00 Jay Leno Show

0.55 Spin City (R)
1.55–3.10 Gas-s.s. Am. svart komedi från 1970.

TV8

Börsnyheter från Finans-tidningen sänds varje timme mellan 8.50 och 17.50

18.00 Uråldriga mysterier: Aborigener
19.00 Fotografen Mathew Brady

20.00 Porträtt: Bröderna Menndez
21.00 Drömmen om evigt liv
21.30 Längre, högre, snabbare
22.00 Finansnytt
22.15 Till Mars – död eller levande?
23.15 Finansnytt
23.30 Människokroppen från A till Ö
0.30–6.00 Bloomberg

Förmåner för
alla läsare!

Se www.fti.se

FINANS
TIDNINGEN
Bonus